

A nys de treball amb la matèria mal·leable. El moviment de les mans contenint-la i modelant-la en el silenci dels ulls tancats. Trobar amb el tacte allò que no coneixes i que et porta al coneixement.

Un dia de primavera de 1995 Sor Teresa Cañamàs, directora de l'escola *La Puríssima per a nens sords* de Palma de Mallorca, em va demanar d'esculpir per a la comunitat una imatge de Maria, Mare de Jesús. Per fer-me entendre el que esperava de mi, em va mostrar en el corredor de la clausura una estàtua d'escaiola de la Immaculada, gran, vestida de blau, amb una cara dolça, una corona d'estrelles i la lluna als peus. La imatge em va deixar confós. Vaig viatjar a Mèxic duent a dintre meu aquesta demanda, que s'havia convertit en llavor. A Mèxic en sentia encara confós, perquè les imatges de Maria, tan llunyanes, em recordaven la de la Immaculada en el corredor de la clausura, però al seu torn la meva confusió i la devoció popular van ser com l'aigua que féu germinar en mi la llavor. De bon matí, tot fent una visita al mercat de Puebla, vaig trobar cera, que és la matèria amb la qual acostumo a treballar. Em vaig sentir atret per la cera mexicana pel fet que, tot i estar poc purificada, em recordava el marbre.

De retorn a Espanya, vaig estar-me uns dies a Barcelona abans de partir cap a Mallorca. Per superar la meva confusió vaig decidir de no pensar més en Maria, però tenia ganes de provar aquesta cera: s'unien en mi el desig de modelar i el sentiment del deure de fer-ho. Justament era el que necessitava per començar, i així en el silenci dels ulls clucs vaig descobrir en el buit de les meves mans el que no coneixia: una realitat tangible que a poc a poc prenia forma i, continguda en les mans, adquiria tot el seu significat. Vaig reconèixer en la meva memòria de Maria les imatges vistes a Mèxic i també la de la Immaculada en el corredor de la clausura. Vaig recordar igualment les meves visions durant una visita a Natzaret: el pou de Maria, vers el qual em semblava haver-la vist caminar, la seva casa en la gran església dedicada a ella.

Vaig començar a retocar-la amb l'afany d'atènyer la perfecció de les formes, obrint i tancant els ulls, sense pensar en el meu ofici d'escultor. Els ulls em permetien mirar-la des de diversos angles i veure moments de la seva vida. Novament apareixia tot el que havia reconegut en la meva memòria.

El mes de juliol del mateix any un article de Mn. Miquel Ambrós i Albertí, escriptor, publicat a la revista *Brisas* de Palma de Mallorca, feia esment del naixement d'aquesta imatge i de les meves temences. Quan l'hi vaig mostrar preguntant-li si era permès de tenir la Verge en les mans, em va respondre amb una cita de la primera carta de St. Joan: *Us anunciem allò que hem sentit, que hem vist amb els nostres ulls, que hem contemplat, que hem tocat amb les nostres mans: la Paraula de la Vida.*

Assossegat, vaig anar a veure Sor Teresa per mostrar-li el resultat. No hi era, però sí, el seu nebot, Vicent, bon amic meu de temps enrere. En Miquel Ambrós m'acompanyava. Li vaig dir que la imatge estava ja llesta i l'hi vaig mostrar. Amb emoció, les seves mans es van allargar ràpidament per agafar-la i, acostant-la al cor, va dir: *madre mía*. Aquesta reacció em va impressionar molt. Vaig demanar-li de fer arribar a la seva tia el meu original en cera. Uns dies més tard vaig saber per Vicent que la imatge havia estat acollida amb molta admiració. Sor Teresa certament esperava de mi una altra cosa. Tot i això, quan ens trobarem, no vaig arribar a entendre com realment havia viscut el resultat; em digué, això sí, que, contenint-la, Maria ens contenia. Això em féu comprendre altres coses molt més importants.

Més tard vaig mostrar-la al meu amic poeta, Carles Duarte, que en va quedar fascinat i va escriure una poesia que completava amb la paraula la meua obra: *Les mans són una estança on aprenc a invocar-te*. Meravellosa intuïció poètica, que cloïa el seu poema i alhora definia el meu treball: les mans com instrument de coneixement concret, que precedeix l'abstracció i n'és l'origen.

Vaig entendre que el camí era just i me'n sentia orgullós, però ben aviat vaig ésser castigat.

El mes de setembre del mateix any vaig adonar-me amb lucidesa determinada que la forma que havia modelat no havia atès encara la perfecció i, per bé que la imatge havia estat ja reproduïda en vuit exemplars de fusta per a les germanes franciscanes de l'escola de la Puríssima, vaig parar amb la sorpresa i la desaprovació de tots.

Al cap de dos anys i mig de llargues estades a Àfrica, que es convertia en l'aigua nova, el 8 de gener de 1998, al meu estudi de Mallorca, vaig aconseguir finalment, després de moltes temptatives, de trobar la forma definitiva. Les modificacions li donaven un equilibri precís i, si se la mirava des de diversos angles, eren molt més evidents els moments de la vida de Maria, que, sense proposar-m'ho, ja havien aparegut en la primera versió. A més, la nova forma, vista horitzontalment, revelava el perfil d'una coloma.

Potser el mateix vespre o un dia més tard va començar un nou recorregut. Era aquella la forma que havia nascut del trobament de les mans amb la matèria. Sentia que el meu treball, el que podia i havia de fer jo sol, s'havia consumat, i ara començava el projecte d'un recorregut, que calia compartir amb els altres i àdhuc fer executar a d'altres.

Ja podia tocar i mirar aquesta petita realitat de cera. Tacte i vista eren complementaris un de l'altre. Em vaig recordar de la Immaculada en el corredor de la clausura: gran, llunyana, que gairebé no es podia tocar, i vaig imaginar tot d'una la meua escultura que s'allunyava de les mans per fer-se gran i pertànyer a l'espai. Sentia que aquest distanciament més tard ens reconduiria inevitablement a les mans: la sorpresa de poder contenir el que veiem i que passa de la distància a la proximitat, a la intimitat. La intimitat em va suggerir una reducció tal que desaparegués en la mà. Tres moments perceptius: l'engrandiment, només vista; la dimensió natural, a mesura de les mans, que a la vegada és vista i tacte, i finalment la reducció, només tacte. Tot plegat es traduïa en moments estètics que m'estimulaven a descobrir en mi mateix altres moments per ser capaç de comunicar el que la meua memòria contenia.

Sempre m'havia preocupat la multitud d'imatges de Maria, totes diferents –quantes n'hi ha?-. Volia respectar aquesta diversitat pensant com adaptar la representació de Maria a les diferents cultures i alhora reafirmar-ne la unicitat. El pas va ser fàcil: St. Josep i la fusta. Fustes diverses serien els vestits de Maria, procedents de molts indrets i, per tant, cultures; la forma continuaria essent sempre la mateixa. Quants vestits? Era clar: els anys del seu Fill a la terra, 33. Havia, doncs, fet un pas endavant, però no bastava. En efecte, la imatge expressava tota la seva bellesa quan es veia dreta en les mans i, per tant, jo encara no havia resolt com mostrar-la sense valer-me de les mans. Em vaig preguntar: "I si no es veiessin les mans?" Vaig jugar amb l'impossible per trobar a la fi l'aire sòlid que podia contenir-la: el vidre. Vaig imaginar, doncs, trenta-tres cilindres de vidre, al cim dels quals amb la inclinació volguda pogués col·locar, decantades cap endavant, les trenta-tres estatuetses vestides de fustes d'arreu. Lògicament els anys de Crist em suggeriren que havia de fer sorgir de la terra els cilindres de vidre.

Els moments perceptius, d'acord amb la línia del meu treball, havien de ser també els de l'olfacte i l'oïda. Vaig cercar en les fustes de cedre i xiprer l'estímul olfatiu per

acompanyar-nos en l'encontre amb Maria i ben aviat vaig entendre que havia de cercar-lo en la mateixa terra de Mallorca. Plantes i arbusts de l'illa, collits a la primavera, van esdevenir la fragància que havia d'acompanyar la imatge.

Calia trobar un compositor de la música per a Maria. En no trobar-lo, vaig triar un repertori de música mariana. Arribant a Assís vaig trobar el qui potser hi estava destinat: el Pare Giuseppe Magrino, mestre de capella del Convent de St. Francesc. Així la seva inspiració ha creat la música d'aquesta imatge i de la instal·lació. El Pare Giuseppe, abans d'orquestrar-la per a cordes i vent amb veu de soprano, me l'ha feta sentir al piano. És una meravella que s'apropa al misteri de Maria.

La recerca de les fustes fou difícil; jo en sabia poca cosa. Ajudat per "sastres" especialistes en fustes exòtiques i fusters torners, vaig anar de sorpresa en sorpresa, de descobriment en descobriment. El meu treball era polir-les una per una i refinar-les per destacar naturalment, a pols, la bellesa de cada fusta, les venes i la llum.

Havia reeixit ja a reunir tots els elements per a realitzar la instal·lació, però hi mancava el "contenedor" que fes possible l'encontre dels visitants amb l'experiència, també sensorial, de Maria. Al marge de les creences de cadascú, el visitant havia d'arribar a un trobament amb si mateix mitjançant una experiència que partia de la Mare de Jesús, o, si es vol, de la Mare de tots, de la terra.

Després de triar Barcelona com a lloc de presentació de l'obra Maria, vaig tenir l'avinentosa de fer la primera instal·lació al Museu Diocesà de Barcelona el desembre de 1998, on vaig adonar-me de la resposta dels visitants i dels mitjans de comunicació i fou per a mi una sorpresa constatar fins a quin punt aquesta imatge arribava realment a tothom, com ho demostra a bastament la quantitat de sol·licituds per presentar-la en altres llocs. De llavors ençà ha visitat, excepte una vegada, esglésies i catedrals, no solament del catolicisme, sinó del cristianisme ecumènic. En efecte, l'església evangèlica luterana, *Alte Nikolaikirche* de Frankfurt, em va invitar a exposar-hi uns tres anys més tard. Durant el recorregut s'ha enfortit la meua voluntat de recuperar els espais religiosos, testimonis de la nostra cultura i identitat cristiana.

Els qui col·laboren amb mi m'han sentit a dir sovint de no preocupar-nos, perquè Maria sap on vol anar. A partir de Barcelona totes les sol·licituds d'exposar-la portaven a "contenedors" fets a posta i en dues ocasions posaren a prova la meua voluntat de recuperar el patrimoni religiós i artístic: la capella de St. Gil Frederic de la catedral de Tortosa i l'església de St. Antoniet de Palma de Mallorca.

El disseny de les instal·lacions s'adaptava als llocs que acollien la imatge i cada vegada es modificava i em deia a mi mateix que la darrera era millor que les precedents.

A la fi de l'any jubilar del 2000, després d'onze presentacions, Maria va tornar a casa, a Mallorca. Quan em proposaren St. Antoniet, vaig imaginar de seguida la instal·lació i, amb el impuls de la meua visió, vaig aconseguir de fer restaurar l'església. Fou decisiu el suport del Bisbe de Mallorca, Teodor Úbeda, les paraules del qual introdueixen en aquesta ocasió la meua obra.

La planta el·líptica de St. Antoniet em suggerí que la geometria del conjunt havia de ser un cercle. A sota, la llenca de terra és la lletra omega i a dalt, un cercle clos circumscriu la lletra alfa, ambdues majúscules. Al centre hi ha la taula que posa a disposició dels visitants còpies de l'escultura perquè les puguin tocar i contenir. La visió de l'Alfa-Omega, que anava prenent forma en mi, vaig voler realitzar-la a Assís. Gràcies a Mons. Vittorio Peri, prior de l'església catedral de San Rufino, i a l'associació cultural NESHER, Santa Maria delle Rose ha estat destinada a hostatjar per sempre l'obra Maria.

Des de desembre 1998, les trenta-tres imatges de fusta s'han enriquit de les mirades de molts i conserven la memòria dels llocs que les han acollides.

El gener del 2002 van arribar a Santa Maria delle Rose i jo pensava que la meua tasca havia arribat a la fi, però m'enganyava, perquè al cap de poc temps vaig saber que l'arquebisbe de Santiago de Compostela, Julián Barrio Barrio, havia posat a l'obra el nom de *María, estrella del camino* i desitjava acollir-la per sempre en una església de la seva diòcesi. De tota manera les trenta-tres imatges de fusta són úniques i irrepetibles.

L'any 1999, quan vaig fer el primer engrandiment en marbre de Carrara, m'envaí un desig estètic que em torbava: realitzar les trenta-tres escultures només en peces de marbre procedents de totes les parts del planeta. En aquell moment no es podia pensar en una aventura tècnica semblant, però no hi vaig renunciar.

Per tant, ara comença un nou camí per comunicar Maria: en l'esplendor i la puresa del marbre, camí vers Santiago de Compostela.

El meu agraïment a tots aquells que m'han ajudat i comparteixen amb mi aquest projecte.

- Guido Dettoni della Grazia
Barcelona, primavera de 2002